

Léleklarang az igazságos háborúért

A Vatikán történelmi fordulata az erőszakmentesség felé

Első három évszázadában a kereszténység Jézus tanítása szerint megkövetelte az aktív erőszakmentességet. A korai keresztények megtagadták, hogy Róma hadseregében szolgáljanak vagy gyilkoljanak a háborúikban. Mindez megváltozott 313-ban, amikor Konstantin császár elfogadta a kereszténységet, és mint a birodalom hivatalos vallását alapította meg. Valójában kihajította az ablakon az ellenségszeretet parancsát, és a pogány Ciceróhoz fordult, hogy igazolja a keresztény erőszakot, elvetve ezzel az igazságos háború elméletének magját.

Az elmúlt tizenhét évszázad alatt a keresztények háborúztak, kereszties háborúkat vezettek, boszorkányokként nőket égettek el, üldöztek zsidókat és muszlimokat, rabszolgát tartottak, koncentrációs táborokat létesítettek, sikeres légitámadásokért imádkoztak, nukleáris fegyvereket gyártottak és vetettek be. Jézus erőszakmentességről szóló tanítását – többé-kevésbé – csupán szóban teljesítették. Hasonlóképpen az újkori pápák, miközben „az Élet evangéliumát” hirdették, kivételeket tettek, kikapukat hagyva ezzel az igazolt öldöklés számára.

Ebben talán változás állhat be. 2016 áprilisában huszonöt országból hetven vezető katolikus békeharcost hívtak meg hivatalosan a Vatikánba, hogy konferenciát tartsanak az igazságos háború elméletének elvetésére. Az eseményt az Igazság és Béke Pápai Tanácsa szervezte. Peter Turkson kardinális, a Ferenc pápa legutóbbi környezeti enciklikája mögött álló vezető nyitotta meg a konferenciát, és hagyta jóvá a zárónyilatkozatot, mielőtt az a pápához került volna.

Három napon keresztül át gondoltuk az erőszak, a háború és az erőszakmentesség kérdéseit. Számos résztvevő osztotta meg – gyakran a háborús övezetekből származó – személyes tapasztalatait az erőszakmentességről. Engem felkértek, hogy Jézusról és az erőszakmentességről beszéljek. Ez nem lesz nehéz – válaszoltam. Jézus nem tanította nekünk, hogyan gyilkoljunk vagy indítsunk háborút vagy csináljunk

pénzt; azt tanította, hogyan ne legyünk erőszakosak. A Hegyi Beszédben így tanított: „Boldogok a békességteremtők, ők Isten fiai és leányai... Hallottátok, hogy megmondattok: Ne ölj! Én pedig azt mondom nektek, még dühbe se guruljatok... Hallottátok, hogy megmondattok: Szemet szemért... Én pedig azt mondom nektek: Ne álljatok ellen annak, aki gonoszat tesz... Szeressétek ellenségeiteket!” Sehol sem mondta: „...De ha ellenségeid valóban gonoszak, és ezzel hét helyzetben találkozol, öld meg őket!” Jézusnak nincs elmélete az igazságos háborúról, nincsenek kivételek.

A végén megvitattunk, megerősítettünk és nyilvánosságra hoztunk egy nyilatkozatot, felszólítva Ferenc pápát, hogy írjon egy olyan enciklikát, amelyben egyszer és mindenkorra hivatalosan visszautasítja az igazságos háború elméletét, és amely által az Egyház visszatér Jézus erőszakmentességéhez. A nyilatkozat négy pontot javasol: Jézus erőszakmentes volt. Nincs igazságos háború. Az erőszakmentesség működik. Az Egyház számára elérkezett az idő, hogy a világban minden szinten alkalmazza és tanítsa az erőszakmentességet.

Néhány fontos részlet a nyilatkozatból:

„Szörnyű szenvedések idejét éljük, széles körű trauma és félelem kapcsolódik a fegyverkezéshez, a gazdasági igazságtalanságokhoz, a klímaváltozáshoz és az erőszak más speciális formáinak millióihoz. A hitelesített és általános erőszaknak ebben a szövevényében közülünk azok, akik a keresztény tradíció talaján állnak, hivatottak vagyunk felismerni a katolikus egyház élete és gyakorlata számára az aktív erőszakmentesség központi jellegét Jézus világos üzenetében, illetve felismerni hosszú távú küldetésünket mind az emberek, mind a bolygó gyógyításában, valamint a világ népeinek összebékítésében.”

„Egyházunk számára eljött az idő, hogy élő tanú legyen, és hogy sokkal nagyobb emberi és pénzügyi forrásokat fektessen az aktív erő-

szakmentesség spirituális és gyakorlati előmozdításába, katolikus közösségeinkben pedig konkrétan a hatékony erőszakmentességi gyakorlat megformálásába és begyakorlásába. Mindezekben Jézus a mi lelkesítőnk és példánk.”

„Saját idejében, amely bővelkedett strukturális erőszakban, Jézus Isten feltétel nélküli szeretetében gyökerező erőszakmentes rendet nyilvánított ki... Jézus erőszakmentessége a működő szeretet ereje volt: sem gyenge, sem passzív nem volt. Ő láthatóan és tetteiben Isten erőszakmentességének kinyilatkozása és megtestesülése, maga az igazság volt, különösképpen megvilágítva ezt a keresztet és a feltámadásban. Ő hív minket, hogy fejlesszük az erőszakmentes béketeremtés erényét.”

„Világos, hogy Isten Igéje, Jézus áldozata sohasem használható az erőszak, az igazságtalanság vagy a háború igazolására. Valljuk, hogy Isten emberei számtalanszor elárulták az evangélium központi üzenetét a háborúban való részvétellel, üldözéssel, zsarnoki elnyomással, kizsákmányolással és megkülönböztetéssel.”

„Hisszük, hogy nincs igazságos háború. Az igazságos háború elméletét sokkal többször használták a háború támogatására, mint azok megelőzésére vagy korlátozására. Ez arra utal, hogy lehetséges olyan igazságos háború, amely aláássa az erkölcs felszólítását arra vonatkozólag, hogy eszközöket és képességeket fejlesszünk ki a konfliktusok erőszakmentes megoldására. Olyan új keretre van szükségünk, amely összhangban áll az evangélium erőszakmentességével...”

A nyilatkozatnak van néhány külön felhívása is az egyház számára, hogy fejlessze az erőszakmentességről szóló szociális tanítását; hogy támogasson olyan erőszakmentes gyakorlatokat, mint például a helyreállító igazságszolgáltatás, a szenvedésgyógyítás, a fegyvertelen civil szolgálat; hogy a jövőben ne használja és tanítsa az igazságos háború elméletét; hogy folytassa a küzdelmet a nukleáris háború és fegyver-

kezés ellen – és hogy támogassa és védje meg azokat az erőszakmentes aktivistákat, akik életüket kockáztatva a békéért és igazságosságért küzdenek. Bátorítalak, hogy olvasd el az egész nyilatkozatot a *nonviolencejustpeace.net*-en.

Ha törődik ezzel a hívással, a katolikus egyház meg tudja változtatni az elmúlt tizenhét évszázad folyását, megnyitva a kereszténység egészen új történetét, és vissza tud téríteni bennünket a korai egyház lelkéhez,

amely nem engedte meg a keresztényeknek a háborúban és annak előkészítésében való részvételt, vagy bármely emberi lény meggyilkolását. Ha Ferenc pápa írna egy ilyen enciklikát, az az egy milliárd katolikuson messze túl is képes lenne hatni. Képes lenne segíteni nekünk mélyen megérteni, hogyan válhatott a háború elavulttá, hogyan kínál az erőszakmentesség sokkal jobb lehetőségeket az ellentétek megoldására, és miért jött el az ideje a nukleáris

fegyverkezés és háború megszüntetésének.

„Egy egyszerű ember halála túl nagy ár bármilyen elv fenntartásáért, bármennyire is szent legyen az” (Daniel Berrigan).

John Dear

Fordította: Farkas István

Forrás: Plough, 2016. augusztus

Gandhi nyomdokain

John Dear erőszakmentes akció

John Dear barátságosnak, fiatalosnak és ébernek hat. Az ember alig hinné, hogy ez a rövid ujjú kockás inget viselő férfi az a katolikus pap, aki újból és újból összekap az amerikai állammal, és akit háború- és atomfegyver-ellenes demonstrációk alkalmával már

75-ször tartóztattak le az USA-ban. Az 55 éves Dear nem rég Németországban járt, s a *Pax Christi* katolikus békemozgalom meghívására előadásokat tartott.

Dear gyakran nevet, s hangja megbicsaklik, amikor csodálkozik a politikai hatalmasokon, akik csődöt mondanak az erőszak eszközeivel, miközben őt naivnak vagy bolondnak tartják az erőszakmentesség melletti kiállása miatt. „Nonviolence”, erőszakmentesség – ez a leggyakrabban használt szava. Szívesen és érdeklődően mesél sok kalandjáról. De bármilyen lazának tűnik is, nagyon komolyan veszi ezt az ügyet. Ismételten a hatalmasok útjába áll, és békésen eltorlaszolja a Pentagont, katonai létesítményeket vagy a Fehér Házat. Az USA-ban megvonták tőle a választójogot. Néhány hónappal ezelőtt azért tartóztatták le, mert négy másik aktivistával együtt elzárta a Barack Obama hivatali székelyéhez vezető bejáratot. Azon a transzparensen, amelyet Dear maga előtt tartott, ez állt angolul: „A hadsereg nem megoldás.” Az egyházban is ellenszela van. Tavalý kilépett a jezsuita rendből, mivel túl nagy nyomás volt rajta, hogy hagyjon fel tevékenységével. De megmaradt katolikus papnak.

Dear gazdag katolikus családból származik. Apja kezében harminc újság volt, és az Egyesült Államok Sajtószövetségének élén állt. A fiú a zene iránt érdeklődött, és beiratkozott a duke-i egyetemre. Élvezte a diákok bulizós életét, és rock sztár akart lenni. De azután történt valami, ami teljesen megváltoztatta az életét. Ehhez hozzátartozott találkozása a dzsessz-zongorista és misztikus Mary Lou Williams-szel, s egy súlyos hörgőhurut idején Martin Luther Kinggel foglalkozott, a rasszizmus elleni harc nagy alakjával, akit 1968. április 4-én gyilkoltak meg. Deart ez annyira megrendítette, hogy elhatározta, pap lesz.

A halála előtti éjszakán King azt mondta: „Nem az erőszak vagy az erőszak hiánya között kell választani. Vagy az erőszakmentességet választjuk, vagy azt, hogy megszűnünk létezni.” Ez a mondat mindmáig érvényben van Dear számára. Meggyőződése, hogy a katasztrofális éghajlatváltozás éppúgy fenyegeti az emberiséget, mint az atomfegyverek arzenálja. Az USA-kormányzat éppen most adott ki egy milliárd dollárt az amerikai atomfegyverek megújítására. „Ezzel a pénzzel véget lehetne vetni a világegyezésnek”, véli Dear, akinek lényegi elkötelezettsége az atomfegyverek elleni föllépés. Kingen kívül van még egy szellemi vezető, akitől „nem tud szabadulni”: Mahatma Gandhi. Őrá is sűrűn hivatkozik. De számára Jézus áll a középpontban: „ő az erőszakmentesség legnagyszerűbb személyisége a történelemben”, vallja.

„Második elhívását” egy izraeli látogatáson élte át Dear. Ez 1982-ben történt, éppen akkor kezdődött a libanoni háború. A Genezáreti-tónál, egy kápolnában fölfedezte Jézus Hegyi beszédét, és abban ezeket a szavakat: „Boldogok, akiket az igazságosságért üldöznek, mert övéké a Mennyek országa.” Ennek hatása alá kerülve kijelentette Istennek, hogy kész őt követni, és szeretni az ellenségeit, mégis jelet kér. Amikor pár perccel később észrevette két sugárhajtású katonai gép támadását, megszilárdult az elhatározása, hogy a jövőben a békéért, az erőszakmentességért és az igazságosságért fog küzdeni. Azóta demonstrációk és békés tiltakozások százait szervezte meg, egyszer nyolc hónapig tartották fogva.

Jelenleg nagy „nonviolence”-kampányt tervez az USA-ban. Volt már ilyen 2004-ben, 250 demonstrációval, de most kétszer ennyit szeretne. „Új bázismozgalomra van szükségünk ahhoz, hogy megállítsuk a szegénységet, az atomfegyverkezést és a környezetpusztítást”, mondja Dear, aki nagyon élvezzi az életét: „Nagyon izgalmas, az egész világon vannak barátaim.” Így a zene nélkül is afféle rock sztárrá vált: Jézusért és egy igazságos világot „rock-and-rollozik”.

Markus Dobstadt

Forrás: Publik-Forum, 2015/13